

איטלקית בכפית

אוהבי ההרים ייהנו מהטבע הפראי של האלפים, חובבי היין - מהגבעות והכרמים של מחוז קולו, וגם למי שלא יכול להעביר קיץ ללא חוף, יש על מה לדבר • זה הזמן לעשות היכרות עם חבל פריולי שבצפון איטליה | **דלית קצנלנבונן**

פריולי הוא תמצית מרוכזת של "הקוס", כתב הסופר האיטלקי אפיו' ליטו נייבו, וכל מי שפגשני בשבוע שבו טיילתי במחוז פריולי ונציה ג'וליה שלף את המשפט המנצח הזה מהבוידעם או מריקפדיה ונפח בו בגאווה. נייבו, סופר ופטי ריט איטלקי, כתביו למגוון המרהיב של נופי חבל פריולי, המרוכזים בשטח גיאוגרפי מצומצם: מהרי האלפים הנשגבים, החולקים גבולות משותפים עם סלובניה ואוסטריה, דרך הגבי עות עטורות הכרמים של אזור היין קולו, ועד לעיירות החוף שבלגונה ובמפרץ טריאסטה. מבחינה תיירותית מחוז פריולי עדיין בתולי, והתיירים שיגיעו הנה יתקבלו בתשומת לב ובאהבה. או שכולם יסעו לאגם גארדה, סעו אדם לפריולי ותיהנו מחופשה אותנטית, כוונ שכבר כמעט ולא ניתן למצוא בצפון איטליה.

פריולי הוא תמצית מרוכזת של "הקוס", כתב הסופר האיטלקי אפיו' ליטו נייבו, וכל מי שפגשני בשבוע שבו טיילתי במחוז פריולי ונציה ג'וליה שלף את המשפט המנצח הזה מהבוידעם או מריקפדיה ונפח בו בגאווה. נייבו, סופר ופטי ריט איטלקי, כתביו למגוון המרהיב של נופי חבל פריולי, המרוכזים בשטח גיאוגרפי מצומצם: מהרי האלפים הנשגבים, החולקים גבולות משותפים עם סלובניה ואוסטריה, דרך הגבי עות עטורות הכרמים של אזור היין קולו, ועד לעיירות החוף שבלגונה ובמפרץ טריאסטה. מבחינה תיירותית מחוז פריולי עדיין בתולי, והתיירים שיגיעו הנה יתקבלו בתשומת לב ובאהבה. או שכולם יסעו לאגם גארדה, סעו אדם לפריולי ותיהנו מחופשה אותנטית, כוונ שכבר כמעט ולא ניתן למצוא בצפון איטליה.

צפון פריולי: פיקניק חלומי בגבהים
חלקו הצפוני של פריולי (Friuli), כמחצית משטח המחוז, מכוסה בהרים המהווים חלק משרשרת הרי האלפים. בפריולי מרבדים על "האלפים הויליאניים" ו"האלפים הקארניים", אך כדי לשווק את ההרים לתיירים החלטת למתג את ההרים כ"אלפים הפריולאניים", שם יתכו לכם בקיץ כדאש ריקוס, יערות אורי

צפון פריולי: פיקניק חלומי בגבהים

שעונים מתושבים. במהלך המאה ה-18 התפתחה בכפר תעשיית שעונים בוכת סוררים שיצאו אל אוסטריה וגרמניה כדי למכור תב ליגים, בדים ומוון, וחוזר הביתה לא רק עם כיסים מלאים אלא גם עם ידע בתחום השענות המכנית, אותו רכשו באזורי היער השחור. בה תאם, תמצאו כאן גם מוזיאון שעונים.

מה אוכלים: בלב הכפר נמי צאת מסעדת Sot la napa, בה תוכלו לטעום מן המאכלים המאפיינים את חבל קארניה - ריבולי עם עשבי תיבול, לביבות תפוחי אדמה או זוקיני (Frico), ריבועי פסטה ברא" גו פטריות (Blees), פטריות גבנינה אלפינית ופולנטה, ומנת הרגל של קארניה: כיסוי גים עשויים קמח תפוחי אדמה (Cjarsons) עם מילוי מלוח או מתוק.

עוד בסביבה: סאוריס (Sauris) הוא כפר קטן שהדרך אליו כה מפותלת עד שברגע מסוים לא ברור אם יש אור בקצה המנהרות, ויש הרבה כאלו. כשעוברים אין כולן ומגי עים למעלה מגלים שמדובר בשני כפרונים. סאוריס של מטה וסאוריס של מעלה. בסאוריס של מטה מייצרת משפחת וולף פרושטו וני קניקים, בסאוריס של מעלה מבשלים האחים סנדרו ומאסימו פטריס בירה הנקראת "צארה" (Zahre), וזהו גם שמו העתיק של הכפר בניב הגרמני המקומי.

מה אוכלים: אחרי שתדרו מההר תוכלו לערוך הפסקה לקפה איטלקי ועוגה אוסטרית בבית הקפה Dawit, ולהמשיך בנסיעה אל שני אגמוני פווינה (Fusina), בקרבת הגבול הסלובני. שגיל הליכה מסודר מקיף את האגם התחתון, עליו משקיפה מסעדת Edelweiss

זית יותר היא עיירת המרחצאות ארטה טרמה (Arta Terme) המשמשת נקודת מוצא נוחה לטיולים באזור האלפים הפריולאניים, שם תוכלו להירגע במלון המשפחתי Grand Hotel Gortani (3 כוכבים).

מרכז פריולי: הכפר הכי יפה באיטליה

הדרך מההרים לכרמים עוברת בכפר ונצו (Venzone), שזכה השנה בתואר "הכפר היפה ביותר באיטליה". ב-6 במאי 1976 התרחשה בפריולי רעידת אדמה חזקה, שמחקה את נוצנה וגרמה נזק אדיר לעשרות עיירות נוספות. רעידת האדמה הייתה נקודת ברנה ו"לידה מחדש" של פריולי: כסף רב הושקע בשיקום העיירות ההרוסות, נסללו אוטוסטרי דות והוקמה האוניברסיטה של אודינה. תהליך הנישוקים של נוצנה היה מורכב ביותר והפך למעשה לשחזור מדויק. כל אבן סומנה חזו רה בדיוק לאותו מקום בו עמדה לפני כן. דרומית לונצנה נמצאת צ'בידלה דל פריולי (Cividale del Friuli) היושבת על גדות נהר הנוטיונה, עם "גשר הששן" המעי

גבולה הדרומי של פריולי הוא הים האד" ריאטי, המאופיין בחופים חוליים וארוכים, כמו בעיירת הנופש הקיציית לינאנו סביארורו (Lignano Sabbiadoro), ששומרות טבע מלאות ציפורים סביב הלגונה של מאראנו, בה מסתתרת גם עיירת הדייגים הועירה גראו (Grado). המרכזה "ונציה הראשונה", נבנתה על ידי תושבי העיר הרומית אקוויליה, שנמלטו דרומה אל איי הלגונה מאימת כנר פיתוח של אטילה הונגי במאה התמישית. כשתעברו באקוויליה בדרךכם אל גראו, אל תחמיצו את הפסיפסים הנפלאים מהמאה הרביעית בבזיליקת סנטה מריה אסונטה, מה עתיקים הגדולים ביותר שנשתמרו בעולם. נמשיך גאות שנים הייתה גראו מבודדת ומנותקת מווישה, ורק במאה ה-20 חוברת אליה באמצעות גשר. במרכז העיר העתיקה נמצאת כיכר Campo dei Patriarchi, הס

יקב טרזינו באזור קולו

אגם פווינה בגבול סלובניה

שבת לאחת הערים הוונציאניות היפות ביותר באיטליה. אודינה היא נקודת מוצא אידיאלית לטיולי כוכב בפריולי, ותוכלו ליהנות ממנה בסיומו של כל יום טיול. שבו לקפה בפאצה סן ג'אקומו המקסימה, המשיכו אל הלוג'יה עולמית של אונסקו. יפה במיוחד היא כיכר פארולו דיאקונו, המשמשת כ"סלון האורחים" של העיר, עם בתי קפה וארמונות צבעוניים - מקום טוב לאכול את עוגת השמרים המקומית, ה"גובנה" (Gubana).

מה שותים: כשיוצאים מצ'בידלה וממשיכים דרומה בכיוון הגבול עם סלובניה מגיעים אל אזור קולו (Collio), הסדר הכמס של חובבי היין. הדרך אל אחות היין פרוויני (Perusini) עוברת בין טירות, מנוזים ומב צרים עתיקים בראשי גבעות. מצודות ברנה מאדינה. התחילו בסן דניאלה די פריולי (San Daniele di Friuli), בירת הפרושר טו, בקרו בבית הספר לפסיפס בספילימברגו (Spilimbergo), וסיימו את היום במדרחוב המאה ה-20 הפליגו מטריאסטה שימשה כנמל הראשי הראשי של האימפריה האוסטריו-הונגית, יהודים רבים לישראל או לאמריקה, והיא כנתה על ידי תושבי העיר הרומית אקוויליה, המשוכה למזיאון היהודי ולבית הכנסת.

מה אוכלים: בטריאסטה וברמת קארס שמעליה תוכלו לטעום את השפעות המטבח הסלובני. נסו את מרק היוטה (Jota), המבוטס על כרוב כבוש, שעועית לבנה ותפוחי אדמה, ובגרסה הבשרית גם בקר או צלעות חזיר.

עוד בסביבה: מערת הנטיפים העצומה ומ רובת המדרגות Grotta Gigante היא ציירת המופת של הטבע ותשמח את חובבי האנר.

תודה ל-Luigia dal Moro מחברת www.zeast.it ועוד על טיולים באיטליה: www.vivaitalia.co.il

המסלול המהיר

5 קטנות על אמסטרדם

1 מסעדת אבוקדו: מסעדה המוקדשת כל-כולה לאבוקדו. בשנים האחרונות נרשם ברחבי העולם זינוק פראי בפופולריות של הפרי הירוק (כן, אבוקדו הוא פרי). שלושה צעירים הולנדים יזמו את הפוטנציאל ופתחו שכונת הפייפ מסעדה סופר-ממותגת ומגניבה ממש, The Avocado Show, שמה, שכל התפריט שלה מתבסס על הקסם הירוק. עד שיפתחו גם ערבב תמצאו פה מנות לאירווחות בוקר, בראנצ'ים וצוהריים, ואפילו קינוחי אבוקדו. חצאי אבוקדו ממולאים בחמום; "להמניות" מאבוקדו שחובקות המבורגרי; קערת פוקה (עוד להיט חזק באמסטרדם) עם אורז שושי, ששימי סלמון, אצות ו"שושנת" אבוקדו; סורבה וגלידת אבוקדו, סמודי אבוקדו, וגם שכבות מוט שוקולד, בננות ואבוקדו. לא לוקחים פה הזמנות, ובצוהריים משתרכים בפתח תורים. אם תגיעו בשעות קצת לחוצות, כמו 4 אחה"צ, לא תצטרכו להמתין. פתוח: 17:00-8:30. Daniel Stalperstraat 61, www.theavocadoshow.com

2 העוגיה הטובה בעולם: Vera van stapele היא הנות קטנה וצנוה עה המסתתרת בסמטה הסמוכה לכיכר spui, ובה מוכרים מוצר אחד ויחיד: עוגיית סוג אחד של עוגייה. ליתר דיוק: עוגיית שוקולד חמה ופריכה העשויה משוקולד ולדונה, שבתוכה מתחבאת פיסת שוקולד לבן. הריח המסתלסל מהמקום מושך אליו המונים, וכך גם התואר שהורבק ליצירה באינספור מגוינים של אוכל ותיירות: העוגייה הטובה בעולם. העוגייה הכי טובה שאכלתי בחיים? לא בטוח, אבל למה להרוס אנרות. www.vanstapele.com, Heiseed 4

3 מוזיאון קולנוע: רבים מהתיירים המבקרים באמסטרדם כלל לא יודעים שהביקור בעיר לא חייב להסתיים בקו המים של התחנה המרכזית. אפשר לחצ צות את התחנה ולהצפין דרך המים, באמצעות מעבורת מאחורי התחנה, שיוצאת לאורך כל היממה, חינם אין כסף. מעבר לגדה המכה לכם ה"Eye", מוזיאון הקולנוע שנפתחה פה לפני חמש שנים. בתוך מבנה גדול ומרשים הצופה על המים תמי צאו 370 אלף סרטים ו-60 אלף פוסטרים. תוכלו ללמוד על היסטוריית הקולנוע ולבקר בתערוכות מתחלפות. עד 3 בספטמבר, מוצגת פה תערוכה נהדרת המתמקדת בחייו ובעבודתו של מרטין סקורסה ("השור הועם", "נהג מניית", "החברה הטובים", "הואב מוול סטריט"). www.eyefilm.nl/en, JIpromenade 1

4 קפה היפי: אם כבר חציתם את קו המים של התחנה המרכזית, שווה לטוטט עוד קצת לאהא, צפונה יותר, ולהגיע לבית הקפה הסופר מיוחד Café de Ceugel. הוא שוכן במיקום מעט מוזר ומבודד, בלב אזור מוסכים ומחסנים. מדובר במתחם אקולוגי הצופה על פני המים ומורכב מכמה מפלסים, פנימיים וחיצוניים, המאפי שרים ישיבה אינטימית. יש פה בירות תוצרת בית, תפריט טבעוני מעניין, מוזיקה מצוינת, ואודיה שאין אלא לכנות בתואר "היפית". פתוח: כל יום עד חצות, ובשישי שבת עד 2 בלילה. goo.gl/SYUPHi, Korte Papaverweg 2'6

5 מתחם The Haalen: מתחם המוקדש לתרבות, לקולנוע, לאופנה וגם לאוכל. לצד גלריות, בתי מלאכה ובית קולנוע חדיש יש פה גם חנויות בוטיק ואפי לוו מתפרה ענקית ויפהפייה של ג'ינסים. במתחם האוכל, המקבילה האמסטרדמית לשרונה מרקט, תמצאו דוכני דים-סאם, המבורגר, טאקו, אוכל וייטנאמי ושושי (נסו את הפוקה - הוא מעולה). בבוקר שקט מדי במתחם. שווה להגיע בצוהריים או בערב. www.dehalen-amsterdam.nl/en, Hannie Dankbaarpassage 47

שרית סרדס-טרוטינו

אמסטרדם. עוד חלקים שווה להכיר בעיר